

HOẠT ĐỘNG TRỰC TIẾP HỎI CUNG BỊ CAN VÀ THAM GIA HỎI CUNG BỊ CAN CỦA KIỂM SÁT VIÊN THEO QUY ĐỊNH CỦA BỘ LUẬT TỔ TỤNG HÌNH SỰ NĂM 2015

LƯƠNG HẢI YẾN*

Hỏi cung bị can là một trong những biện pháp thu thập chứng cứ chứng minh sự thật vụ án hình sự. Kiểm sát viên có thẩm quyền tham gia hỏi cung ở giai đoạn điều tra và thực hiện hoạt động hỏi cung cả ở giai đoạn điều tra và truy tố trong những trường hợp pháp luật tố tụng hình sự quy định. Đây chính là quyền năng của Kiểm sát viên khi thực hiện chức năng thực hành quyền công tố, kiểm sát điều tra và thực hành quyền công tố trong giai đoạn truy tố của Viện kiểm sát.

Từ khóa: Hỏi cung bị can, giai đoạn điều tra, Kiểm sát viên, Bộ luật tố tụng hình sự năm 2015.

Interrogating suspects is a method to collect evidences to prove the truth in criminal cases. Prosecutors have rights to participate in interrogation during the stage of investigation as well as interrogate both in the stage of investigation and prosecution according to regulations of criminal laws. This is Prosecutors' power in exercising prosecution rights, supervising investigation and exercising prosecution rights in the stage of prosecution of the People's Procuracies.

Keywords: Suspects interrogation, investigation stage, Prosecution, the Criminal Procedure Code in 2015.

Hỏi cung bị can là một trong những biện pháp điều tra được quy định trong Bộ luật tố tụng hình sự, đây là biện pháp bắt buộc áp dụng trong tất cả các vụ án hình sự đã khởi tố bị can. Kết quả hỏi cung thể hiện trên biên bản hỏi cung bị can; băng, file ghi âm, ghi hình... là nguồn chứng cứ quan trọng để các cơ quan có thẩm quyền tiến hành tố tụng xem xét, đánh giá, sử dụng trong quá trình chứng minh làm sáng tỏ sự thật vụ án.

Hỏi cung bị can là hoạt động điều tra phức tạp, là hoạt động giao tiếp đặc biệt giữa chủ thể có thẩm quyền hỏi cung và

bị can. Các chủ thể có thẩm quyền hỏi cung bị can theo quy định của Bộ luật tố tụng hình sự bao gồm: Điều tra viên được phân công thụ lý điều tra vụ án; Kiểm sát viên được phân công thực hành quyền công tố, kiểm sát điều tra, kiểm sát xét xử; cán bộ trong các cơ quan được giao nhiệm vụ tiến hành một số hoạt động điều tra được phân công thụ lý điều tra vụ án.

1. Về hoạt động trực tiếp hỏi cung bị can của Kiểm sát viên

Theo quy định của Hiến pháp, Bộ

* Tiến sĩ, Khoa Tội phạm học và Điều tra tội phạm, Trường Đại học Kiểm sát Hà Nội

luật tố tụng hình sự, Luật tổ chức Viện kiểm sát nhân dân thì Viện kiểm sát nhân dân là cơ quan công tố có chức năng thực hành quyền công tố, kiểm sát hoạt động tư pháp. Trong giai đoạn điều tra, truy tố các vụ án hình sự, Viện kiểm sát nhân dân phải thực hiện chức năng thực hành quyền công tố và kiểm tra, giám sát các hoạt động tố tụng của Cơ quan điều tra, xác định chứng cứ để thực hiện việc buộc tội của Nhà nước đối với người phạm tội.

Điều 42 Bộ luật tố tụng hình sự năm 2015 quy định: *“Khi được phân công thực hành quyền công tố và kiểm sát việc tuân theo pháp luật trong tố tụng hình sự, Kiểm sát viên có quyền triệu tập và hỏi cung bị can”*. Tuy nhiên, không phải bất kỳ vụ án nào Kiểm sát viên cũng trực tiếp tiến hành hoạt động hỏi cung bị can. *“Kiểm sát viên hỏi cung bị can trong trường hợp bị can kêu oan, khiếu nại hoạt động điều tra hoặc có căn cứ xác định việc điều tra vi phạm pháp luật hoặc trong trường hợp khác khi xét thấy cần thiết...”*¹

Tất cả những nội dung cần chứng minh trong quá trình giải quyết các vụ án hình sự chính là quá trình Viện kiểm sát nhân dân sử dụng những chứng cứ đã được kiểm tra và đánh giá. Những chứng cứ này được Kiểm sát viên thu thập thông qua các biện pháp điều tra cụ thể, trong đó có hoạt động hỏi cung bị can.

Như vậy, xét về phạm vi hoạt động, nếu như Điều tra viên hỏi cung bị can trong giai đoạn điều tra, ngay sau khi

có quyết định khởi tố bị can thì hoạt động hỏi cung bị can của Kiểm sát viên được thực hiện cả trong giai đoạn điều tra và truy tố và thường tiến hành sau khi Điều tra viên đã thực hiện hoạt động này. Mặc dù mục đích của các chủ thể là giống nhau, đều nhằm khai thác thông tin từ phía bị can, thu thập chứng cứ của vụ án... nhưng xét về chức năng, Điều tra viên thực hiện hoạt động hỏi cung bị can theo chức năng điều tra, còn hoạt động hỏi cung của Kiểm sát viên trong giai đoạn điều tra, truy tố là hoạt động điều tra cụ thể để đảm bảo cho việc thực hiện chức năng thực hành quyền công tố. Hoạt động hỏi cung được Kiểm sát viên thực hiện nhằm kiểm tra tính khách quan, chính xác trong việc thu thập, đánh giá, sử dụng chứng cứ của Điều tra viên, đồng thời thu thập, củng cố thêm chứng cứ đảm bảo chứng cứ của vụ án đầy đủ, khách quan, toàn diện hơn, có ý nghĩa chứng minh làm sáng tỏ sự thật vụ án hình sự.

Với quy định của Bộ luật tố tụng hình sự hiện nay thì Kiểm sát viên trực tiếp tiến hành hỏi cung trong một số trường hợp cụ thể và trong những trường hợp *“cần thiết”*. Tuy nhiên, Bộ luật tố tụng hình sự không quy định cụ thể trường hợp nào là *“cần thiết”* để Kiểm sát viên trực tiếp tiến hành hỏi cung bị can. Đây là một quy định mang tính *“tùy nghi”* nhưng xuất phát từ thực tiễn giải quyết vụ án hình sự, sự *“cần thiết”* để áp dụng biện pháp này chính là việc bảo đảm các yêu cầu về nghiệp vụ trong việc thu thập chứng cứ chứng minh.

- Trong giai đoạn điều tra: Hoạt động hỏi cung giúp cho Kiểm sát viên có đầy

¹ Khoản 4 Điều 183 Bộ luật Tố tụng hình sự năm 2015

đủ hơn thông tin do bị can cung cấp để củng cố chứng cứ của vụ án, giải quyết những nghi ngờ, mâu thuẫn... bổ sung thêm tài liệu, chứng cứ trong quá trình điều tra, đảm bảo cho Kiểm sát viên có căn cứ khi quyết định hoặc đề xuất lãnh đạo Viện kiểm sát áp dụng các biện pháp tố tụng hoặc phê chuẩn, hủy bỏ các quyết định tố tụng của Cơ quan điều tra. Bên cạnh đó, hoạt động hỏi cung bị can còn giúp Kiểm sát viên có yêu cầu điều tra, định hướng điều tra đúng hướng, kịp thời.

- Trong giai đoạn truy tố: Kiểm sát viên hỏi cung bị can trong những trường hợp: Vụ án có nhiều tình tiết phức tạp, vụ án có nhiều bị can; lời khai của bị can mâu thuẫn; tài liệu, chứng cứ của vụ án chưa đảm bảo tính khách quan, chưa đủ để chứng minh... Hoạt động hỏi cung bị can của Kiểm sát viên trong giai đoạn này mang tính chất kiểm tra, củng cố lời khai của bị can ở những giai đoạn tố tụng trước đó, tổng hợp chứng cứ của vụ án để ban hành các quyết định tố tụng như: quyết định việc truy tố bị can, đình chỉ, tạm đình chỉ vụ án, hoặc khi Tòa án yêu cầu điều tra bổ sung mà xét thấy không cần thiết phải trả hồ sơ cho Cơ quan điều tra. Hoạt động hỏi cung bị can trong giai đoạn truy tố do Kiểm sát viên trực tiếp tiến hành là hoạt động điều tra quan trọng, củng cố niềm tin nội tâm cho Kiểm sát viên khi thực hiện quyền năng của mình ở các giai đoạn tiếp theo của quá trình tố tụng.

Bộ luật tố tụng hình sự quy định Kiểm sát viên được trực tiếp tiến hành hỏi cung bị can xuất phát từ chức năng

thực hành quyền công tố, là chức năng riêng có của ngành Kiểm sát nhân dân. Đây là yêu cầu đặt ra đối với Kiểm sát viên trong việc nâng cao trách nhiệm công tố trong hoạt động điều tra, gắn công tố với hoạt động điều tra, tránh thụ động, trông chờ vào kết quả điều tra của Điều tra viên; chủ động, tích cực hơn trong việc thu thập, tổng hợp, đánh giá chứng cứ, góp phần đảm bảo mọi hành vi phạm tội, người phạm tội phải được phát hiện, khởi tố, điều tra, truy tố, xét xử kịp thời, nghiêm minh, đúng pháp luật, không làm oan người vô tội, không để lọt tội phạm và người phạm tội.

Bên cạnh những yêu cầu về kỹ năng nghiệp vụ và sự tuân thủ các nguyên tắc khi thực hiện hoạt động hỏi cung bị can, Kiểm sát viên cần thực hiện tốt mối quan hệ phối hợp với Điều tra viên được phân công thụ lý điều tra vụ án, đảm bảo cuộc hỏi cung được tiến hành kịp thời, đạt hiệu quả cao.

2. Về hoạt động tham gia hỏi cung bị can của Kiểm sát viên

Theo quy định tại Điều 183 Bộ luật tố tụng hình sự năm 2015: "*Việc hỏi cung bị can do Điều tra viên tiến hành ngay sau khi có quyết định khởi tố bị can... Khi xét thấy cần thiết, Kiểm sát viên tham gia việc hỏi cung bị can*".

Như vậy, tham gia hỏi cung chính là việc Kiểm sát viên có mặt trong buổi hỏi cung cùng Điều tra viên trong những trường hợp Kiểm sát viên thấy cần thiết và hoạt động này được thực hiện trong giai đoạn điều tra các vụ án hình sự. Quy định của Bộ luật tố tụng hình sự về sự

tham gia hỏi cung bị can của Kiểm sát viên biểu hiện rõ nét sự kiểm soát quyền lực của các cơ quan có thẩm quyền tiến hành tố tụng nói chung, chức năng thực hành quyền công tố và kiểm sát điều tra của Viện kiểm sát nhân dân nói riêng.

Theo quy định của Bộ luật tố tụng hình sự năm 2015, không phải mọi trường hợp khi Điều tra viên hỏi cung bị can Kiểm sát viên đều phải tham gia, mà chỉ trong một số trường hợp cần thiết. Qua thực tiễn cho thấy, Kiểm sát viên tham gia hỏi cung khi: Nội dung khai báo của bị can còn nhiều mâu thuẫn; thông tin Điều tra viên thu thập từ phía bị can trong những buổi hỏi cung trước chưa đủ chứng minh tình tiết nào đó của vụ án; kỹ năng hỏi cung bị can của Điều tra viên hạn chế... Việc tham gia hỏi cung bị can của Kiểm sát viên trong những trường hợp này sẽ giúp cho cuộc hỏi cung hiệu quả hơn, thông tin khai thác từ phía bị can sẽ khách quan, đầy đủ hơn...

Khi tham gia hỏi cung, Kiểm sát viên không phải là người đặt câu hỏi trực tiếp đối với bị can, không phải là người ghi biên bản hỏi cung bị can mà sự có mặt của Kiểm sát viên trong buổi hỏi cung hướng tới mục đích kiểm sát toàn bộ hoạt động hỏi cung của Điều tra viên với yêu cầu cuộc hỏi cung phải đúng trình tự, quy định của pháp luật tố tụng hình sự, đảm bảo nguyên tắc trong hoạt động điều tra và đáp ứng yêu cầu về nghiệp vụ. Đây chính là một trong những nội dung kiểm sát hoạt động tư pháp của Viện kiểm sát nhân dân. Bên cạnh đó, trong quá trình tham gia hỏi cung, Kiểm sát viên còn sử dụng chức năng thực hành quyền công

tố thể hiện qua việc yêu cầu, chỉ đạo Điều tra viên sử dụng câu hỏi, chiến thuật hỏi cung phù hợp hoặc định hướng cho Điều tra viên xác định nội dung thông tin trọng tâm cần khai thác từ phía bị can... giúp cho hoạt động điều tra của Điều tra viên được đúng hướng, kịp thời.

Sự tham gia hỏi cung bị can của Kiểm sát viên phải được thể hiện trong biên bản hỏi cung bị can. Kết thúc cuộc hỏi cung Kiểm sát viên phải kiểm sát hoạt động lập hồ sơ của Điều tra viên thông qua việc đọc, kiểm tra biên bản hỏi cung do Điều tra viên đã lập và ký xác nhận với vai trò kiểm sát hoạt động điều tra này.

Với chức năng nhiệm vụ được giao khi thực hành quyền công tố, kiểm sát điều tra, kiểm sát xét xử vụ án hình sự, dù trực tiếp hỏi cung hay tham gia hỏi cung bị can, Kiểm sát viên cũng cần nghiên cứu kỹ hồ sơ vụ án, đánh giá, xác định những chứng cứ đã thu thập, những vấn đề cần tiếp tục điều tra làm rõ để xây dựng kế hoạch hỏi cung với các chiến thuật hỏi cung cụ thể. Khi trực tiếp hỏi cung sẽ áp dụng đối với bị can, hoặc khi tham gia hỏi cung kịp thời có yêu cầu Điều tra viên sử dụng chiến thuật hỏi cung phù hợp; làm rõ những tình tiết của vụ án, đảm bảo cuộc hỏi cung diễn ra theo đúng trình tự quy định của Bộ luật tố tụng hình sự, tránh làm chệch hướng điều tra hoặc vi phạm nguyên tắc điều tra, đáp ứng yêu cầu nghiệp vụ, đảm bảo quyền và lợi ích hợp pháp của bị can trong tố tụng hình sự đáp ứng yêu cầu về cải cách tư pháp trong giai đoạn hiện nay./.